

Oponentský posudek bakalářské práce

Řehák, Vít: *Vliv marihuany na chápání světa, života a jeho hodnot*. Katedra sociálních věd, FF UPa, Pardubice 2016. 59 stran a krátký film

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Jana Jetmarová, Ph.D.

Bakalářská práce se zabývá vlivem pravidelného užívání marihuany na vnímání světa a hodnot jejími uživateli. Autor se snaží objasnit, v čem spočívá její vliv a jaké psychické či fyzické změny u jejích uživatelů probíhají (str. 9). Autor se zajímá o to, zda „může marihuana napomáhat k bližšímu zkoumání věcí okolo nás.“ (str. 9)

Práce je rozdělena do kapitol zaměřených na metodologii, marihuanu jako symbol, na vztah alkoholu a marihuany, užívání marihuany jako rituálního aktu a na stavy po užití marihuany.

Stěžejním úhlem pohledu autora je rituál, konkrétněji liminalita v pojetí Victora Turnera (autor práce ji v textu často zaměňuje za liminaritu - str. 18-19). Dvěma autory, o něž se autor především opírá, jsou však Huxley (1996) a naše bývalá kolegyně Lorencová (2011).

Hledisko metodologické není autorem jasněji vysvětleno, zřejmá je pouze doba výzkumu, a to od listopadu 2014 do července 2016. Z textu se dozvídáme, že výzkum byl založen na zúčastněném pozorování a polostrukturovaných rozhovorech s informanty ve věku 20-26 let, s ženami i muži. U jednotlivých výpovědí informantů použitých v práci je vždy uveden odkaz na zdroj v podobě: (zdroj: vlastní výzkum 2014-2016). Tato neobvyklá forma odkazu by byla pochopitelná vzhledem k zvolenému tématu práce jako autorova snaha o anonymizaci respondentů a zajištění jejich potenciální ochrany, pak by však měla být vysvětlena. Vzhledem k tomu, že ve filmu mluví tři respondenti otevřeně na kameru, lze se domnívat, že záměr anonymizovat informanty autor neměl. Z hlediska etiky výzkumu bych doporučila autorovi seznámení se s texty zaměřenými na výzkum uživatelů drog (například Miovský, M., Miovská, L., Gajdošíková, H. Některé etické aspekty terénního výzkumu uživatelů nelegálních drog. *Biograf* č. 35, 2004, s. 33-52, Guillemin, M., Gillam, L. Etika, reflexivita a „eticky důležité okamžiky“ ve výzkumu. *Biograf* č. 35, 2004, s. 11-31.)

Vít Řehák dochází k názoru, že marihuana má vliv na vnímání světa, a to pozitivní, a že tento vliv je však úzce spojen s psychickým rozpoložením uživatele. (str. 56-57). Hlavním přínosem marihuany je schopnost „otevřít záklopku v naší mysli“ (tamtéž), která je jinak uzavřena, a brání tak dalšímu možnému rozvoji poznávání. Upozorňuje také na socializační efekt užívání marihuany.

V práci se objevuje další řada otázek, které směřují autorovu úvahu, ale jež nejsou empiricky řešeny. Například: Má marihuana podobné účinky jako „silnější“ přírodní halucinogenní látky? (str. 11), dále otázky po porozumění symbolu (str. 24), po technickém rozvoji a vztahu lidského myšlení (str. 51 – k tomuto tématu doporučuji Mander, Jerry: *V nepřítomnosti posvátného*. Doplněk: 2003).

Při odvolávání se na antropologii Vít Řehák vhodně poukazuje na „kulturní“ konstrukci společensky závadných a nezávadných jevů (srovnává alkohol a marihuanu), ale při četbě textu se nabízí otázka, proč se nepokusí ještě o větší odstup. Proč odděluje pohled antropologa spočívajícího podle něj ve změně sociální role při užívání marihuany od názoru chemika a jeho akcentu na psychofyzické změny (str. 10-11)? Proč by i antropolog neměl kombinovat oba (a více) pohledů? Vít Řehák se domnívá, že „*uživatel marihuany vnímá svět často otevřeně, nezaujatě vůči obecným náhledům a stereotypům, zároveň však s pohledem do detailu věci a určitým zapálením a snahou zjistit skutečnost a nejen následovat pohled, který nám interpretují média či společnost.*“ (str. 53). V textu se však neptá po tom, zda lze kýženeho záměru dosáhnout i bez marihuany. Větší odstup než v textu vyplývá z přiloženého filmu a zejména z přímých výpovědí jednoho z respondentů.

Práce je z hlediska toku úvah nevyvážená, citace respondentů nejsou v textu vždy vloženy vhodně.

V práci se objevují gramatické chyby, zejména v interpunkci.

Předložená bakalářská práce splňuje požadavky kladené na absolventskou práci bakalářského studia oboru sociální antropologie. Na základě výše uvedeného proto navrhuji hodnocení práce velmi dobře minus.

Dne 12. 1. 2017

PhDr. Livia Šavelková, Ph.D.